

TEATRU! TEATRU?

Victor PARHON

Antologic!

Mi-a fost dat să văd, în ultimul sfert de veac XX, trei mari spectacole, cu fiecare dintre cele trei piese ale clasicului rus A.V. Suhovo-Kobâlin. Citite atent și descifrate în esența lor, piesele lui Suhovo-Kobâlin s-au dovedit de fiecare dată „actuale“ și nu mă îndoiesc că vor rămâne astfel și în veacul ce vine, pentru cei care vor ști să se apropie de ele cu respectul cuvenit actului de cultură teatrală. Nu neapărat cu sfială de restaurator și inhibiții paralizante, dar nici cu dorința fățișă de a întoarce piesele pe dos și a le face de nerecunoscut, așa cum s-a mai întâmplat și se mai întâmplă încă la noi, uneori chiar în aplauzele unei critici teatrale ea însăși debusolate.

În urmă cu ani, la Târgu Mureș, regretatul György Harag dădea, în finalul reprezentației cu *Moartea lui Tarelkin*, o cutremurătoare imagine a țarismului în expansiune (amintind de invazia Cehoslovaciei, din '68), tot în regimul parabolei scenice situându-se și spectacolul său de la Teatrul de Comedie din București, cu *Procesul*, intentat deopotrivă sufocantei birocrății țariste, ca și celei socialiste, de care n-am scăpat, de altfel, nici astăzi.

Am scris despre aceste spectacole la timpul lor și o fac cu plăcere și acum, pentru a consemna antologicul spectacol al Teatrului Național „I.L. Caragiale“ din București cu *Nunta lui Krecinski*, în regia decisă, autoritară și aplicată a lui Felix Alexa, care trece, cu această reprezentație, în linia întâi a directorilor noștri de scenă. N-am surprins, pe

întreg parcursul spectacolului, nici o ezitare, nici o concesie făcută unui interpret sau altuia, nici o îngroșare comică ieșind din tipologia personajului, nici o scădere de ritm sau relaxare de moment a tensiunii aproape halucinante a întregului. Imaginea delicată a puștiului blond, de până mai ieri, parcă mai mult „băiatul mamei“ decât al tatălui (reputatul regizor Alexa Visarion), trebuie completată cu datele de fond ale unei voințe ieșite din comun și ale unei indubitabile maturități artistice. Ei îi datorăm *atitudinea față de text*, cea care decide profunzimea demersului regizoral, delimitând-o de noianul năzdrăvăniilor temerare, lipsite de argumentație artistică.

Aici, în *Nunta lui Krecinski*, „fidelitatea“ punerii în scenă a piesei se dovedește pentru Felix Alexa singura cale validă de sondare a sensurilor sale profunde, „actuale“, cele care o apropie de nerușinarea marilor escrocherii de azi, făcute în văzul tuturor și la lumina zilei. E meritul regizorului de a fi lucrat minuțios nu numai cu fiecare actor în parte, ci și cu scenografa Diana Ruxandra Ion, transformând limitările Sălii Amfiteatru în prilejuri de virtuozitate artistică, până și schimbările de decor, făcute la vedere putând lua aplauze „la scenă deschisă“.

Nici nu știm cu care actori s-ar cuveni să începem, într-atât sunt de strălucite creațiile multora dintre ei. În dificilul rol al lui *Krecinski*, Costel Constantin are o extraordinară revenire în forță, personajul nefiind un găinar oarecare, ci un geniu al ingineriilor financiare, cum li se zice azi, devorat de *patima* escrocheriei. E șarmant și convingător din prima până în ultima clipă, parcă sortit să străbată veacurile, nu urmărit de poliție, ca în piesă, ci în

Costel Constantin și
Valentin Uritescu

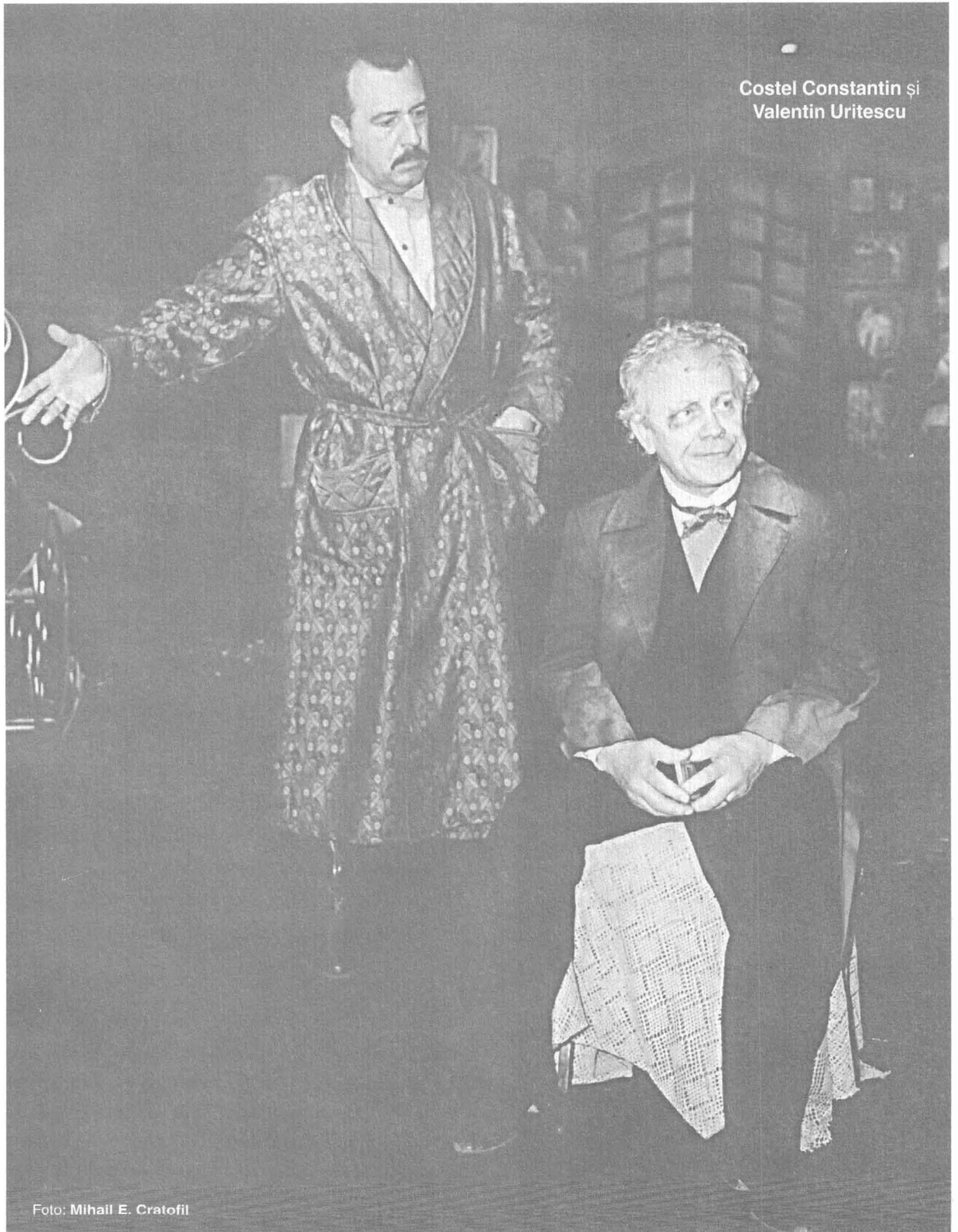

Foto: Mihail E. Cratofil

cârdășie cu ea, ca-n viață. Un rol de palmares, un rol de ținut minte, o impresionantă ștachetă artistică, de la care n-am vrea ca actorul să mai coboare vreodată.

Partea leului, prin tradiție, îi revine lui *Raspliuev*, personaj șlefuit cu minuție de bijutier și creat dintr-o infinitate de nuanțe de cel care a devenit astăzi marele actor Valentin Uritescu. (În urmă cu vreo 50 de ani, rolul a fost creat pare-se magistral de Grigore Vasiliu-Birlic, în regia lui Ion Finteșteanu, după cum ne asigură, entuziasmat, George Ciprian.) De la prima până la ultima replică, Valentin Uritescu e parcă în transă, posedat de mici diavoli care-l împing înainte, pe buza prăpastiei, gata oricând să cadă, dar revenindu-și în ultima clipă prin nu se știe care miracol. E de neînțeles de unde poate avea atâta energie și cum și-o poate consuma până la epuizare aproape în fiecare scenă, îndreptându-ne să vorbim mai curând de un fenomen al naturii decât de un actor care-și drămuiește eforturile.

L-am văzut în nenumărate roluri, în ultimii vreo treizeci și ceva de ani, dar n-am crezut niciodată că poate ajunge la o astfel de culme a performanței artistice precum în acest aiuritor *Raspliuev*, de o fascinantă concretețe fantastă. E obligatoriu ca această creație să fie avută în vedere la anul, la Gala Premiilor UNITER, pentru cel mai bun actor al anului, după cum întreg spectacolul poate concura cu succes la titlul de cel mai bun spectacol al anului.

În rolul mătușii *Atueva*, Carmen Stănescu ne oferă o cuceritoare imagine a acestui personaj plin de grație, dar fără prea multă minte, gata să-și împingă nepoțica în mâinile lui *Krecinski* pentru fumurile nobiliare în carc acesta o învăluie. Face exact ce și cât trebuie Matei Alexandru în moșierul *Muromski*, cu preclzarca că această perfectă

adecvare la rol e ea însăși o creație ce nu stă la îndemâna oricui. Rolul fiicei sale, *Lidocika*, capătă prospețime și farmec în interpretarea Medeei Marinescu, tânăra actriță construindu-și rolul cu grație juvenilă, dar și cu o marcantă disponibilitate pentru tensionarea lăuntrică, adusă în prim plan în finalul spectacolului.

O mențiune specială se cuvine actorului (regizor) Grigore Gonța, autorul unei excelente compoziții în boierașul *Nelkin*, cel ce are parte doar de ponoase, vrând să dea în vileag toată potlogăria lui *Krecinski* și a lui *Raspliuev*. E demnă de reținut savuroasa evoluție a lui Mihai Călin în *Fiodor*, convingându-ne încă o dată că e vorba de un actor deosebit de înzestrat, care ar fi păcat să se irosească doar în jocurile de bingo ale televiziunii.

În fine, sunt menționabili pentru acuratețea prestației lor Bogdan Mușatescu (*Beck*), Alexandru Hasnaș (*Șcebnev*) și Ion Ionuț Ciocia (*Tișka*).

E impresionantă puterea de sugestie a recuzitei și a cadrului scenografic, iar plăcerea cu care joacă actorii nu se putea să nu ni se transmită și nouă, într-o seară de neuitat. De la *Vassa Jeleznova* de Gorki în regia lui Ion Cojar, Naționalul bucureștean n-a mai avut un asemenea spectacol, atât de bine articulat în toate compartimentele sale și cu atât de impresionante creații actricești. Puteți merge oricând la acest regal de teatru, purtând semnătura regizorului Felix Alexa.

Teatrul Național „I.L. Caragiale” – Nunta lui Krecinski de A.V. Suhovo-Kobilin. Traducere de Al. Kiriteșcu și Sonia Filip. Scenografia: Diana Ruxandra Ion. Regla: Felix Alexa. Cu: Costel Constantin, Matei Alexandru, Carmen Stănescu, Medeea Marinescu, Valentin Uritescu, Grigore Gonța, Bogdan Mușatescu, Mihai Călin, Alexandru Hasnaș, Ion Ionuț Ciocia, Dragoș Ionescu, Emil Mureșan.